

เอกสารประกอบการอบรม

แนวทางการพัฒนา

**“ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
เพื่อขับเคลื่อนระบบอาหารชุมชน”**

เวทีสานพลังจัดการตนเอง
เสริมความเข้มแข็งชุมชนท้องถิ่น สร้างสุขภาวะทุกมิติ
๑๔-๑๖ กันยายน ๒๕๕๙
(ณ Hall๑ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี)

คำนำ

การขับเคลื่อนระบบอาหารชุมชนเพื่อความยั่งยืน จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะหลายประการที่เกี่ยวข้อง อาทิเข้าใจถึงกลไกที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งกลไกหลัก กลไกรองและกลไกหนุนเสริม ปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาระบบอาหารชุมชน ทุนและศักยภาพที่มีในชุมชน ปัญหาและความต้องการ รวมทั้งความสามารถในกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นกลไกหลักที่สำคัญที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาระบบเกษตรกรรมสู่ระบบอาหารชุมชน ดังนั้นการเสริมศักยภาพให้กับคณะทำงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกหลักดังกล่าว

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการอบรม “แนวทางการพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบล (สบกต.) ในวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙” ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในงานเวทีสานพลังจัดการตนเอง เสริมความเข้มแข็งชุมชนท้องถิ่น สร้างสุขภาวะทุกมิติ

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา นันทบุตร ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนา ระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักสุขภาวะชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ที่อนุญาตให้มีการนำใช้เอกสารวิชาการมาประกอบในเอกสารฉบับนี้ และนำไปสู่การอ้างอิงและการเผยแพร่เพื่อประโยชน์ต่อไป

พิทักษ์พงศ์ ป้อมปราณี

หัวหน้าโครงการสนับสนุนวิชาการ

พัฒนาระบบเกษตรกรรมเพื่ออาหารปลอดภัยโดยชุมชนท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

โดยการสนับสนุนจาก สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
แนวทางการพัฒนาศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	๕
ภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	๖
องค์ประกอบศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	๗
บทบาทหน้าที่	๙
หลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบอาหารชุมชน	๑๕
ชุดกิจกรรมการขับเคลื่อนระบบอาหารชุมชน	๑๖
กลไกการขับเคลื่อน และงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	๑๘
ทุนและศักยภาพในพื้นที่	๑๙
ระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	
ปัจจัยสนับสนุน	
การสร้างจินตนาการระบบอาหารชุมชนในพื้นที่	๒๓-๒๖
การจัดทำแผนที่ทางเดิน (road maps) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	๒๗

กำหนดการฝึกอบรมห้อง “ระบบอาหารชุมชน” วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.-๓๐ -๑๘.๐๐ น.
 เรื่อง ๑.แนวทางการพัฒนา “ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล” เพื่อ
 ขับเคลื่อนระบบอาหารชุมชน ๒. การปลูกผักและการจัดการ

เวลา	กิจกรรม/หัวข้อ	วิทยากร	
เรื่องที่ ๑ แนวทางการพัฒนา “ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล” เพื่อขับเคลื่อนระบบอาหารชุมชน			
๑๓.๓๐ - ๑๔.๐๐ น.	๑.บรรยายเนื้อหาส่วนที่ ๑ ๑.๑ หลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบอาหารชุมชน ๑.๒ กลไกการขับเคลื่อน และงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ๑.๓ ทุนและศักยภาพในพื้นที่ ๑.๔ ระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ๑.๕ ปัจจัยสนับสนุน	ดร.พิทักษ์พงศ์ ป้อม ปราณี	
๑๔.๐๐ -๑๔.-๓๐ น.	๒. บรรยายเนื้อหาส่วนที่ ๒ ๒.๑ แนวทางการพัฒนาศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล	ดร.พิทักษ์พงศ์ ป้อม ปราณี	
๑๔.๓๐ -๑๕.-๓๐ น.	๒.๒ การจัดทำแผนที่ทางเดิน (road maps) พัฒนา ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อเป็นกลไก ขับเคลื่อนการพัฒนาระบบเกษตรกรรมสู่ระบบอาหารชุมชน -การนำใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่กำหนดแผนที่ ยุทธศาสตร์ - การสร้างจินตนาการระบบอาหารชุมชนในพื้นที่ - การสร้างจินตนาการศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร	ดร.เชาวลิต สิมสวย และ ดร.พิทักษ์พงศ์ ป้อม ปราณี	
๑๕.๓๐-๑๖.๓๐ น.	๓. ปฏิบัติการการจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ แบ่งกลุ่มกลุ่มละ ๒๐ คน ฝึกปฏิบัติการการทำแผนที่ ยุทธศาสตร์ (road maps) พัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรเพื่อพัฒนาระบบอาหารชุมชนในพื้นที่	วิทยากรประจำกลุ่ม ๑. ดร.เชาวลิต สิมสวย ๒.รศ.ธัญพิสิษฐ์ พวงจิก ๓. อ.ศานติกร พินยงค์ ๔.ดร.พรชัย ทาระโคตร ๕. ดร.พิพัฒน์ สมภาร ๖.ดร.พิทักษ์พงศ์ ป้อม ปราณี	วิทยากรผู้ช่วย ๑.ทวีชัย ไผ่สี ๒. วรวัฒน์ นกขุนทอง ๓.เฉลิมพงษ์ พิมพ์พันธ์ ๔. ณัฐธีร์ ศิว เดชเจริญวงศ์ ๕.ขจี ศรีโมรา
๑๖.๓๐-๑๗.๐๐ น	๔.นำเสนอ road maps		
เรื่องที่ ๒ การอบรม เรื่องการปลูกผักและการจัดการ			
๑๗.๐๐- ๑๘.๐๐ น	การอบรม เรื่องการปลูกผักและการจัดการ	อ.จาทูรงค์ ๐๘๑ ๐๓๐๓๘๔๖ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	

แนวทางการพัฒนาศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ความเป็นมา

จากการปรับเปลี่ยนกระบวนการในการพัฒนาการเกษตรที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เกษตรกร สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรแบบ ยั่งยืนด้วยตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในลักษณะบูรณาการ โดยเพิ่มศักยภาพของชุมชน ในการวางแผนและพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาการเกษตร การเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตร ปรับปรุง คุณภาพสินค้า วางแผนในการบริหารจัดการ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และพัฒนาระบบข้อมูล พื้นฐานของชุมชน และการเสนอแนะให้มีการใช้ประโยชน์จากงบประมาณของ อปท. ในการพัฒนาการเกษตร ตลอดจนส่งเสริมให้มีการออมและระดมทุนของชุมชน เพื่อการลงทุนทางธุรกิจการเกษตร ดังนั้น จึงต้องมีการ ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของส่วนราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับท้องถิ่น และการบริการ ด้านการพัฒนาการเกษตรที่มีการผสมผสานสามารถให้บริการแก่เกษตรกรที่จุดเดียว (One Stop Service) และเป็นลักษณะบูรณาการ จากส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทุกหน่วยงานทั้งด้านพืช ปศุ สัตว์ ประมง โดยปัญหาและความต้องการของเกษตรกรเป็นหลักดำเนินการผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.)

เพื่อให้การดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นไปตามกระบวนการในการพัฒนาการ เกษตรและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่บัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเน้น การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีการจัดตั้ง ศบกต.ขึ้นใน ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และ ดำเนินการต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๗๘(๓) รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจ มาตรา ๘๔(๘) รัฐจะต้องคุ้มครองและรักษา ผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดรวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อรักษา ผลประโยชน์ของเกษตรกรเอง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ตาม พรบ. กำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. พ.ศ. ๒๕๔๒ และประกอบกับคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดแผนในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้กรมส่งเสริมการเกษตรถ่ายโอนภารกิจ ศบกต. ให้กับ อปท. ในลักษณะดำเนินงานร่วมกัน โดยรัฐจะเป็นผู้สนับสนุนวิชาการและท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติและสนับสนุน งบประมาณ จนถึงปัจจุบันได้เกิดความร่วมมือขึ้นแล้วในหลายเรื่องและ หลายระดับด้วยกัน เช่น การจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรร่วมกัน ระหว่าง ศบกต. กับ อปท. หรือการลงนามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและ พัฒนาด้านการเกษตรของท้องถิ่น เป็นต้น ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทและการตั้งงบประมาณของราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และ อปท.ให้สามารถดำเนินการกิจการสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการ ของเกษตรกรในแต่ละระดับ เพื่อให้เกษตรกรในท้องถิ่นมีรายได้ที่ดีและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งให้ ความสำคัญในกระบวนการที่ให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจในการผลิตการเกษตรด้วยตนเอง และสนับสนุนการ

ดำเนินกิจกรรมของ อปท. ภายใต้ภารกิจกาถ่ายโอน ประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรเกษตรกร สถาบันเกษตรกรในการพัฒนาการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์แก่เกษตรกร

ศบกต.จึงได้จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ซึ่งได้เห็นชอบในหลักการโครงการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรชุมชนตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ โดยคำนึงถึงอาชีพหลักของเกษตรกรแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการแก่เกษตรกร การวางแผนพัฒนาการเกษตรในระดับตำบล โดยมีคณะกรรมการบริหาร ศบกต.เป็นผู้ดำเนินการภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐและ อปท.

แนวนโยบาย

ภายใต้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่จะต้องส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนพัฒนาการเกษตร ภายใต้หลักการที่ประชาชนมีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจในการกำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง เพื่อให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ จึงได้จัดตั้งศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางให้ เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ วางแผนและบริหารจัดการแผนด้วยตนเอง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการบริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตร ที่สำคัญแก่เกษตรกรในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียว คือ ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จะไม่เน้นในด้านของอาคารสิ่งก่อสร้างแต่จะเน้นด้านความสำคัญของชุมชน เป็นหลัก

วัตถุประสงค์การจัดตั้ง

๑. ปรับเปลี่ยนกระบวนการในการพัฒนาการเกษตรที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันเกษตรกร และชุมชน มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนด้วยตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในลักษณะบูรณาการ
๒. ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของส่วนราชการในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับท้องถิ่น
๓. เพิ่มศักยภาพของชุมชนในการวางแผนและพัฒนาตนเอง ในด้านการพัฒนาการเกษตรเสนอแนะให้มีการใช้ประโยชน์จากงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการออมและระดมทุนของชุมชน เพื่อการลงทุนทางธุรกิจ

องค์ประกอบของศูนย์ฯ

๑. **ที่ทำการศูนย์** จัดตั้งขึ้นเป็นเพียงศูนย์กลางของชุมชน มิใช่จัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ จึงใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ปกติจะขอใช้สถานที่ของ อบต. เป็นหลัก ซึ่งจะเป็นที่รวบรวม นำเสนอและบริการข้อมูล ตลอดจนใช้เป็นี่ประชุม จัดเวทีชาวบ้าน ฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น
๒. **คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ** ประกอบด้วยตัวแทนของชุมชน ตัวแทนกลุ่มจากสาขาอาชีพต่างๆ ตัวแทน อบต. และตัวแทนหมู่บ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบลทำหน้าที่เป็น

เลขานุการ ความสำคัญของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ก็คือ การร่วมกับเกษตรกรในชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และบริหารจัดการทรัพยากรด้านการเกษตร งบประมาณ และโครงการต่างๆ

๓. **แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล** ซึ่งเกิดจากชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาให้ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ เช่น ดิน แหล่งน้ำ ป่าชุมชน และด้านการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมงและด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมหลักของตำบลคืออะไร จะปรับปรุงในส่วนไหน จะถ่ายทอดความรู้เรื่องอะไร และจะลงทุนทางธุรกิจชุมชนอย่างไร

๔. **จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิตการเกษตร** ทั้งด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ เกษตรผสมผสานและอื่นๆ โดยพิจารณาคัดเลือกจากฟาร์มของเกษตรกร ที่ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จในอาชีพ สามารถเป็นตัวอย่างในการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติของ เกษตรกรในตำบล โดยมีวิทยากรเกษตรกร ซึ่งเป็นเจ้าของจุดสาธิตการเกษตรทำหน้าที่ วิทยาเกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์ถ่ายทอดฯ เป็นศูนย์กลางในเรื่อง

๑. ศูนย์ข้อมูลการเกษตรของชุมชน ได้แก่ ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลการเกษตร ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม และอื่นๆ

๒. ศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

(๑) มีจุดสาธิตในการศึกษาเรียนรู้ของชุมชน

(๒) มีวิทยากรเกษตรกรเป็นผู้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน

(๓) มีส่วนราชการต่างๆ เข้าไปถ่ายทอดความรู้

๓. ศูนย์บริการเกษตรกร

(๑) เกษตรกรขอรับการบริการจากรัฐผ่านศูนย์ฯ

(๒) ส่วนราชการมาให้บริการผ่านศูนย์ฯ

๔. เวทีชาวบ้านเพื่อการวางแผนพัฒนา

(๑) สร้างเวทีชาวบ้านให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาและหาคำกี่ยวของชุมชน

(๒) นำเสนอแผนขอรับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นส่วนราชการ ฯลฯ

๕. เวทีบูรณาการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(๑) บูรณาการ แผนงานโครงการในตำบล

(๒) ส่วนราชการต่างๆ มาปฏิบัติงานร่วมกันตามแผน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ

๑. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีจำนวนทั้งสิ้นไม่เกิน ๑๕ คน ประกอบด้วย

- ๑) ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑ คน
- ๒) ผู้แทนสถาบันเกษตรกรและหรือกลุ่มอาชีพการเกษตรในตำบล ไม่เกิน ๒ คน
- ๓) อาสาสมัครเกษตรกรที่มีอยู่ในตำบล จำนวน ๑ - ๔ คน
- ๔) ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๑ คน
- ๕) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่งใน

การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ร่วมกับผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้แทนสถาบันเกษตรกรจำนวน ๒ คน สำหรับประธานกรรมการ จะต้องได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓

๒. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

๑) ด้านการบริหารจัดการศูนย์

๑.๑) จัดทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการศูนย์

๑.๒) จัดการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ทุกเดือน พิจารณากิจการกรม/โครงการ การวางแผน การปฏิบัติงาน และการติดตามผล

๑.๓) กระตุ้นให้ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนพัฒนาด้านการเกษตร

๑.๔) วางแผนการปฏิบัติงานของศูนย์ร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

๑.๕) ประสานงานจัดหางบประมาณและบริหารจัดการเงินทุนของศูนย์ (ในกรณีที่มีเงินทุน)

๑.๖) สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ในพื้นที่ ในการดำเนินกิจกรรม

๒) ด้านการจัดกิจกรรมสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกร

๒.๑) จัดทำข้อมูลประจำตำบล ได้แก่ การสำรวจ และรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกษตรกรให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับเจ้าหน้าที่รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของตำบล สรุปผลข้อมูลและบริการข้อมูลแก่เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒) จัดการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การหาความต้องการด้านฝึกอบรม ฝึกงาน หรือการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร คัดเลือกและพัฒนาจุดสาธิตและวิทยากรเกษตรกร จัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ เช่น การฝึกอบรม ฝึกงาน แปลงสาธิต ฯลฯ

๒.๓) สนับสนุนการจัดทำวิสาหกิจชุมชน (ร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่าย)

๒.๔) ด้านการเตือนภัย ได้แก่ การแจ้งข่าวเตือนภัยให้แก่ชุมชน ให้เฝ้าระวังและแจ้งข่าวให้สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่รับผิดชอบทราบเหตุผิดปกติหรือภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช สัตว์ ประมง และภัยเศรษฐกิจอื่นๆ

๒.๕) การรับรองรายงานต่างๆ เช่น ตรวจสอบความถูกต้องของผู้ประวบบัญชี ตรวจสอบ

ข่าวนาปีนาปรัง และข้อมูลการเกษตรอื่นๆ

๒.๖) สนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทั้งด้านกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มแปรรูป เครือข่าย การตลาด หรือองค์กรในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

๓) ด้านประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทุกกิจกรรมของศูนย์ให้ประชาชนรับทราบ และเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ทางหอกระจายข่าว นิทรรศการ จัดกิจกรรม สื่อมวลชน ฯลฯ

บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

๑. การถ่ายทอดเทคโนโลยี

๑) การจัดทำแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจากความต้องการของชุมชน รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดเทคโนโลยี

๒) ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยเตรียมการก่อนการถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้แก่

๒.๑) การจัดทำหลักสูตร การคัดเลือกเกษตรกร จัดทำกำหนดการ จัดเตรียมสถานที่และเอกสารจัดทำงบประมาณและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์

๒.๒) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร ประสานงานและอำนวยความสะดวก รวมทั้งการสร้างบรรยากาศและสร้างสัมพันธภาพที่ดีในระหว่างการถ่ายทอดเทคโนโลยี

๒.๓) การประเมินผลการเรียนรู้ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่เกษตรกร ได้รับจากการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพของเกษตรกร

๓) รายงานผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยการประมวลสรุปผลการเรียนรู้และความพึงพอใจของเกษตรกร ตลอดจนกิจกรรมหรือวิสาหกิจที่เกิดจาก การถ่ายทอดเสนอต่อคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัด และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ จัดทำรายงานผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีในภาพรวมของศูนย์บริการฯ

๔) จัดทำทะเบียนประวัติ โดยการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของเกษตรกรผู้ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีในแต่ละเรื่องจัดแยกออกเป็นหมวดหมู่ตามสาขาอาชีพ รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลของวิทยากรที่ถ่ายทอดความรู้ จัดแยกเป็นวิทยากรจากหน่วยงานราชการและวิทยากรเกษตรกร

๒. การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการเกษตร

๑) ข้อมูลพื้นฐานประจำตำบล โดยการรวบรวมข้อมูลประจำตำบลที่มีทั้งหมดมาปรับปรุงจัดทำในรูปแบบต่างๆ ที่เข้าใจง่าย เช่น รูปแผนที่ ตาราง รูปภาพ แล้วนำเสนอในที่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นปัจจุบัน และจัดทำเป็นเอกสารข้อมูลหลักของตำบล เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ

๒) ข้อมูลภาวะการผลิตพืช ประมง ปศุสัตว์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และผ่านการวิเคราะห์ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ ซึ่งควรจะต้องมีการจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทุก ๒ เดือน

๓) ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ดำเนินการจัดทำทะเบียนเกษตรกรให้ครบทุกครัวเรือน รวมทั้งการปรับปรุงและตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน เก็บรวบรวมไว้ที่ศูนย์บริการฯ

๓. การพยากรณ์และการเตือนภัย

๑) การพยากรณ์ ดำเนินการสำรวจข้อมูลตามแบบรายงานการคาดคะเนผลผลิตไม้ผล จำนวน ๘ ชนิด ได้แก่ ลิ้นจี่ ลำไย กาแฟ เงาะ มังคุด ทุเรียน มะม่วง และมะนาว โดยการสำรวจและรายงาน ๓ ช่วง คือ ช่วงติดดอก ช่วงติดผลอ่อน และช่วงให้ผลผลิตแล้วส่งให้อำเภอ และนำผลการคาดคะเนผลผลิตที่ได้รับจากจังหวัด อำเภอ แจ้งให้เกษตรกรทราบ

๒) การเตือนภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช ภัยเศรษฐกิจ ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑) เมื่อได้รับข้อมูลการเตือนภัยจากส่วนกลางผ่านจังหวัด อำเภอ แจ้งให้เกษตรกรทราบ ก่อนเกิดเหตุการณ์ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง ศัตรูพืชระบาด ราคาผลผลิตตกต่ำ เป็นต้น

๒.๒) เมื่อพบเหตุผิดปกติ หรือภัยเริ่มต้น เช่น น้ำท่วมฉับพลัน คลองชลประทานชำรุดเกิดโรคระบาดพืช สัตว์ ประมง ปริมาณผลผลิตมากกว่าที่คาดคะเนไว้หลายเท่า การชุมนุมเรียกร้องของเกษตรกร เป็นต้น ให้แจ้งด่วนไปยังอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

๒.๓) การรายงานภัย เช่น เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช หรือภัยเศรษฐกิจให้รีบรายงาน ความเสียหายไปยังอำเภอภายใน ๒๔ ชั่วโมง ให้มีการกลั่นกรองรายงานโดยรอบคอบ ตามระเบียบของทางราชการ โดยระดับตำบลต้องผ่านคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ

ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ

๑. มีศูนย์กลางในการให้บริการของหน่วยงานต่าง ๆ แก่เกษตรกร เช่น การบริการตรวจวิเคราะห์ดิน การบริการตรวจสอบสารพิษตกค้างในพืชผล การตอนสัตว์ ผสมเทียม การตรวจน้ำบ่อปลา เป็นต้น

๒. ได้รับการบริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งการพยากรณ์ การเตือนภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช และภัยเศรษฐกิจ

๓. เป็นแหล่งให้ความรู้และเทคโนโลยีที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ชุมชน

๔. ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และเทคนิคในการทำการเกษตรในรูปแบบต่างๆ ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน และอื่นๆ

๕. เป็นศูนย์รวมและเป็นสถานที่ประชุม พบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ของเกษตรกรในชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาชุมชน กำหนดทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

๖. เป็นจุดที่รวบรวมหรือแสดงผลผลิตภัณฑ์ของตำบล เพื่อจัดให้มีการจำหน่ายผลผลิต หรือซื้อขายโดยตรง

๗. เป็นสถานที่ติดต่อยื่นคำร้อง คำขอรับบริการของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทั้งด้านพืช สัตว์ ประมง และอื่นๆ เพื่อเสนอให้แก่งานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

แนวทางการดำเนินงาน

ภารกิจ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	รัฐ
<p>ภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล</p> <p>๑.การถ่ายทอดเทคโนโลยีกิจกรรมการลงทุนทางธุรกิจการเกษตร</p> <p>๒.การลงทุนทางธุรกิจการเกษตร</p> <p>๓.การจัดทะเบียนสมาชิก</p>	<p>-รวบรวมปัญหาความต้องการของเกษตรกร</p> <p>-ทำแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร</p> <p>๑. พิจารณาสับสนุน จัดหาแหล่งเงินทุน ในการดำเนินการให้แก่กลุ่มอาชีพ ตามแผนการลงทุนอย่างน้อย ๑ กลุ่ม/ปี</p> <p>๒.กลุ่มดำเนินกิจกรรมตามแผนการลงทุน ที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุน</p> <p>๑. จัดเตรียมทีมงานและกำหนดสถานที่ที่รับจดทะเบียน</p> <p>๒. ประชุมชี้แจง/ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรและผู้สนใจ เข้ารับการจดทะเบียนสมาชิกศูนย์บริการฯ</p>	<p>ทำแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร</p> <p>๑.พิจารณาความต้องการของกลุ่มอาชีพ ในการลงทุน ทางธุรกิจการเกษตรจาก แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (แผนด้านการลงทุนหรือแผนธุรกิจชุมชนด้านการเกษตร) ที่กำหนดไว้เดิมและกิจกรรมใหม่ที่เพิ่มเติมและจัดลำดับความสำคัญ</p> <p>๒. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการลงทุน/ผลตอบแทน ของโครงการ</p> <p>๓. กลุ่มดำเนินกิจกรรมตามแผนการลงทุน และรายงาน ผลการดำเนินงานให้แก่แหล่งเงินทุนทราบ</p> <p>๔. ติดตามความก้าวหน้าและให้คำแนะนำแก่กลุ่มให้เป็นไปตามแผน</p> <p>๑. จัดเตรียมแบบฟอร์มขอจดทะเบียน</p> <p>๒.ดำเนินการรับจดทะเบียนสมาชิก ตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน</p> <p>๓.รวบรวมแบบขอจดทะเบียนสมาชิกไว้เป็นหลักฐาน</p> <p>๔.ออกบัตรให้สมาชิก</p>

ภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กิจกรรม	ตัวชี้วัด	เกณฑ์มาตรฐานขั้นพื้นฐาน			
		เทศบาล/ เมืองพัทยา	องค์การบริหารส่วนตำบล		
			ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
๑. การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอด	๔๐ คน/เดือน	๔๐ คน/เดือน	๔๐ คน/เดือน	๔๐ คน/เดือน
๒. การลงทุนทางธุรกิจการเกษตร	จำนวนกลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการตามแผนด้านการลงทุนหรือแผนธุรกิจชุมชนด้านการเกษตรต่อปี	อย่างน้อย ๑ กลุ่ม/ปี	อย่างน้อย ๑ กลุ่ม/ปี	อย่างน้อย ๑ กลุ่ม/ปี	อย่างน้อย ๑ กลุ่ม/ปี
๓. การจดทะเบียนสมาชิก	ศบกด.ให้บริการจดทะเบียนสมาชิกและออกบัตร	๒ วัน/สัปดาห์	๒ วัน/สัปดาห์	๒ วัน/สัปดาห์	๒ วัน/สัปดาห์
๔. การตั้งศูนย์และให้บริการ	จำนวนวันที่เจ้าหน้าที่มาให้บริการต่อสัปดาห์	อย่างน้อย ๒ วัน/สัปดาห์	อย่างน้อย ๒ วัน/สัปดาห์	อย่างน้อย ๒ วัน/สัปดาห์	อย่างน้อย ๒ วัน/สัปดาห์

การถ่ายโอนภารกิจอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ถูกกำหนดเป็นกฎหมายใช้บังคับให้ส่วนราชการและ อปท. ที่เกี่ยวข้อง ได้ถือปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๙ ตอนพิเศษ ๒๓๓ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ มีผลผูกพันให้ส่วนราชการ ๕๐ กรม (เดิม) ต้องถ่ายโอน ๒๔๕ ภารกิจ ให้ อปท.

ซึ่งในส่วนของกรมส่งเสริมการเกษตร มีภารกิจที่ต้องถ่ายโอนให้ อปท. ใน ๓ ด้าน จำนวน ๑๑ ภารกิจ ดังนี้

๑. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีภารกิจที่ถ่ายโอน ๙ ภารกิจ คือ

- (๑) การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร
- (๒) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
- (๓) การบริการข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- (๔) การรวบรวมส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

- (๕) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ (ภารกิจนี้อยู่ระหว่างการแก้ไขกฎหมาย)
- (๖) การสำรวจช่วยเหลือป้องกันกำจัดศัตรูพืช
- (๗) การฝึกอบรมอาชีพการเกษตร
- (๘) การรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่ม
- (๙) การกระจายพันธุ์

๒.ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว มีภารกิจที่ถ่ายโอน ๑ ภารกิจ คือ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรชุมชน

หลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบอาหารชุมชน

ชุดกิจกรรมการขับเคลื่อนเกษตรกรรมเพื่ออาหารชุมชน

ชุดกิจกรรมที่ ๑ พัฒนาแผนการเกษตรและอาหารของชุมชนโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน

เป็นการดำเนินการเพื่อให้กลุ่ม องค์กรทางสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนการพัฒนาการเกษตรและอาหารของชุมชน โดยเป็นกระบวนการที่สร้างการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและคนในชุมชนในขั้นตอนต่างๆ ของการทำแผนการพัฒนา ประกอบด้วย

- กิจกรรมที่ ๑ พัฒนาแผนการผลิตทางการเกษตร
- กิจกรรมที่ ๒ พัฒนาแผนการเข้าถึงอาหารและการพึ่งตนเองด้านอาหารของครอบครัว
- กิจกรรมที่ ๓ พัฒนาแผนการเข้าถึงอาหารและการพึ่งตนเองด้านอาหารของชุมชน
- กิจกรรมที่ ๔ พัฒนาแผนด้านอาหารจัดการโรคและอาหารสมวัย
- กิจกรรมที่ ๕ พัฒนาแผนการตลาดผลผลิตทางการเกษตรและการตลาดอาหารปลอดภัย
- กิจกรรมที่ ๖ พัฒนาแผนการจัดการทรัพยากรเพื่ออาหารชุมชน

ชุดกิจกรรมที่ ๒ พัฒนาศักยภาพของกลไกการขับเคลื่อนการเกษตรและอาหารชุมชน

เป็นการดำเนินการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพของกลไกในพื้นที่ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรและอาหาร ประกอบด้วย

- กิจกรรมที่ ๑ พัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- กิจกรรมที่ ๒ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาวะ
- กิจกรรมที่ ๓ จัดตั้งหรือพัฒนาให้มีคณะกรรมการด้านการเกษตรและอาหารชุมชน คณะกรรมการหรือคณะทำงานแต่ละกิจกรรม ที่มาจากภาคี ๔ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- กิจกรรมที่ ๔ พัฒนาแกนนำหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- กิจกรรมที่ ๕ พัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และอาสาสมัคร
- กิจกรรมที่ ๖ พัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ชุดกิจกรรมที่ ๓ บริหารจัดการกองทุนและการจัดระบบสวัสดิการ

เป็นการสร้างและการบริหารจัดการทุนทั้งที่เป็นเงินและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงระบบสวัสดิการช่วยเหลือดูแลกันของคนในชุมชนที่สนับสนุนให้เกิดอาหารเพื่อสุขภาวะ ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ ๑ สนับสนุนให้กองทุนหรือสถาบันการเงินที่มีอยู่ในชุมชนพัฒนากฎ ระเบียบ กติกา เงื่อนไขพิเศษ หรือกิจกรรมให้กับบุคคลหรือองค์กรในชุมชนได้พัฒนาการเกษตรและอาหารปลอดภัยของชุมชน เช่น การเพิ่มเงื่อนไขของกองทุนหมู่บ้าน การให้ดอกเบี้ยเงินกู้อัตราพิเศษกับกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ การให้ดอกเบี้ยเงินกู้อัตราพิเศษกับกลุ่มแปรรูปอาหาร ฯลฯ

กิจกรรมที่ ๒ จัดตั้งกองทุนสนับสนุนครอบครัวเกษตรกร ผู้ผลิตอาหารปลอดภัยในชุมชน หรือผู้กระจายอาหารปลอดภัยในชุมชน เช่น กองทุนปุ๋ยอินทรีย์ กองทุนเมล็ดพันธุ์ กองทุนแปรรูปอาหาร กองทุนตลาดอาหารปลอดภัย ฯลฯ

กิจกรรมที่ ๓ จัดตั้งหรือพัฒนาให้กิจกรรมด้านการเกษตรและอาหารปลอดภัยเป็นกิจกรรมทางสังคมของระบบสวัสดิการหรือสถาบันการเงินในชุมชน เช่น การแจกพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ให้กับผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ปลูกอาหารริมทางร่วมกันในวันสำคัญหรือวันนักขัตฤกษ์ ฯลฯ

กิจกรรมที่ ๔ สนับสนุนให้กองทุนหรือสถาบันการเงินในชุมชนจัดสรรผลกำไรมาสนับสนุนการเพิ่มความรู้และทักษะการเกษตรหรือการผลิตอาหารปลอดภัย เช่น อบรมการเพาะเห็ด อบรมหลักสูตรการปรุงอาหารเพื่อสุขภาพจากผักผลไม้ข้างบ้าน จัดศึกษาดูงานรูปแบบการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ให้ทุนกลุ่มแม่บ้านไปเรียนการแปรรูปอาหาร ฯลฯ

ชุดกิจกรรมที่ ๔ พัฒนาและนำใช้ข้อมูลเพื่อการเกษตรและอาหารชุมชนปลอดภัย

เป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ข้อมูลด้านการเกษตรและอาหารร่วมกันของคนในชุมชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และเชื่อถือได้ และการนำไปใช้ในการพัฒนาในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาระบบสนับสนุน ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ ๑ พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการเกษตรและอาหารชุมชน

กิจกรรมที่ ๒ นำใช้ระบบข้อมูลตำบลเพื่อพัฒนาและสนับสนุนบุคคล ครอบครัว กลุ่ม หรือชุมชน ในด้านการเกษตรและอาหาร

กิจกรรมที่ ๓ พัฒนาระบบสนับสนุนการใช้ข้อมูล

ชุดกิจกรรมที่ ๕ การรณรงค์เพื่อการเกษตรและอาหารชุมชนปลอดภัย

เป็นกระบวนการดำเนินการโดยใช้การสื่อสารรูปแบบต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ ตระหนัก มีปฏิบัติการ รวมถึงการเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อพัฒนาการเกษตรและอาหารของชุมชน ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ ๑ สร้างและพัฒนาต้นแบบระดับบุคคลและครอบครัวในด้านต่างๆ ที่สนับสนุนการเกษตรและอาหารชุมชน เช่น ด้านกระบวนการผลิตทางการเกษตร ด้านการพึ่งตนเองด้านอาหาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรหรือเมนูเพื่ออาหารจัดการโรค ฯลฯ

กิจกรรมที่ ๒ รณรงค์ให้เกิดการตระหนักในปัญหาด้านการเกษตรของชุมชนรูปแบบต่างๆ

กิจกรรมที่ ๓ รณรงค์เพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคไปสู่การบริโภคที่สนับสนุนการเกษตรในชุมชน หรือการลดการเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภค

กิจกรรมที่ ๔ พัฒนาช่องทางการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ของคนในชุมชน

ตารางที่ ๑ ตัวอย่างงาน กิจกรรม และทุนทางสังคมที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบการจัดการอาหารชุมชน

1. การสร้างอาหาร		2. การสร้างการเข้าถึง		3. การอนุรักษ์พัฒนาและนำใช้		4. การเพิ่มศักยภาพกองทุนและจัดสวัสดิการ	
รูปธรรม/กิจกรรม	ทุนทางสังคม	รูปธรรม/กิจกรรม	ทุนทางสังคม	รูปธรรม/กิจกรรม	ทุนทางสังคม	รูปธรรม/กิจกรรม	ทุนทางสังคม
1. หลักสูตร ฝึกอบรม สร้างการเรียนรู้ ดูงาน	1. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล (ศบกด.) โรงเรียนชวนา โรงเรียนเกษตรกร	1. ผักสวนครัวรั้วกินได้	1. โครงการหมู่บ้านผักสวนครัวรั้วกินได้	1. สร้างแปลงรวบรวมพันธ์	1. กลุ่มอนุรักษ์พันธ์ข้าวพื้นเมือง	1. กองทุนปุ๋ย	1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
2. จัดการแปลง ฟาร์ม พื้นที่ว่างเปล่า พื้นที่สาธารณะ	2. ฟาร์มต้นแบบเกษตรกรต้นแบบ กลุ่มเกษตรผสมผสานต้นแบบ 1 ไร่ 1 แสน	2. เปลี่ยนนาร้างเป็นนารวม	2. กลุ่มพลิกฟื้นนาร้าง	2. กำหนด จัดโซนพื้นที่อนุรักษ์	2. กลุ่มเลี้ยงสัตว์ป่า กลุ่มเลี้ยงไก่ป่า	2. กองทุนเมล็ดพันธ์	2. กองทุนหมู่บ้าน
3. คัดพันธ์ บำรุงพันธ์ เพื่อเพิ่มผลผลิต	3. กลุ่มเมล็ดพันธ์ข้าวชุมชน หลุมพอเพียง	3. กลุ่มปลูกผักในพื้นที่สาธารณะ	3. โครงการตู้เย็นข้างบ้าน รพ.ข้างรั้ว	3. อบรมการคัดเลือก/ปรับปรุงพันธ์	3. ปศุสัตว์อาสา	3. กองทุนข้าวเปลือกข้าวสาร	3. กองทุนอาชีพ
4. จัดการดิน น้ำ ปุ๋ย โรค ศัตรูพืช อาหารสัตว์	4. กลุ่มเลี้ยงไก่ดำ	4. ผู้สูงอายุปลูกผัก	4. โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง	4. การบำรุงและขยายพันธ์	4. กลุ่มผู้สูงอายุเลี้ยงไก่ดำ	4. ฉางข้าวชุมชน	4. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
5. จัดการต้นทุนการผลิต ทำบัญชีการผลิต วางแผนการผลิต วิเคราะห์ต้นทุน (บัญชีฟาร์ม)	5. กลุ่มไส้เดือน	5. โครงการอาหารกลางวันโรงเรียน	5. ศพด.เศรษฐกิจพอเพียง	5. ส่งเสริมการเพาะเลี้ยง พ่อ แม่พันธ์ดี	5. ศูนย์เรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	5. กองทุนโค กระบือ	5. สถาบันการเงินชุมชน ธนาคารหมู่บ้าน
6. สร้างกลุ่ม หรือเข้าเป็นสมาชิกเครือข่าย	6. เครือข่ายข้าวอินทรีย์	6. การรณรงค์ให้มี การปลูกผักสวนครัว	6. กิจกรรมวันครอบครัว (ผลิต	6. จัดทำฐานข้อมูลพันธ์พืช/สัตว์ พื้นที่	6. ศูนย์บริการและถ่ายทอด	6. โรงสีข้าวชุมชน	6. กองทุนปุ๋ย

1. การสร้างอาหาร		2. การสร้างการเข้าถึง		3. การอนุรักษ์พัฒนาและนำใช้		4. การเพิ่มศักยภาพกองทุนและจัดสวัสดิการ	
รูปธรรม/กิจกรรม	ทุนทางสังคม	รูปธรรม/กิจกรรม	ทุนทางสังคม	รูปธรรม/กิจกรรม	ทุนทางสังคม	รูปธรรม/กิจกรรม	ทุนทางสังคม
		(เด็กเล็ก เด็ก ผู้สูงอายุ ฯลฯ)	อาหาร)	ผู้ผลิต ผู้ใช้	เทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล (ศบกต.)		
7. ประกวดหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง	7. กลุ่มลูกค้า อทส. ศูนย์เรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกวดหมู่บ้านผักสวนครัว	7. ร้านค้าชุมชน ตลาดสีเขียว ตลาดผัก ตรวจสอบราคา ตักค่าง จัดโซนอาหาร ร้านอาหาร ชุมชน	7. ตลาดนัดชุมชน	7. ตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ ไม้ผล (ธนาคารต้นไม้ เบิก 1 ต้น คืน 2 ต้น) ธนาคารสำรอง	7. อบรม.ขึ้นทะเบียน พันธุ์กรรมพื้นบ้าน	7. ธนาคารข้าวชุมชน	7. สถาบันเครดิตยูเนียน
		8. แปรรูปอาหาร และผลิตภัณฑ์		8. ธนาคารเชื้อพันธุ์	8. ธนาคารโคกระบือ	8. บุญกุ่มข้าว	8. สหกรณ์การเกษตร
		9. หลักสูตรแม่ครัว ฝึกอาชีพ (อาหารแม่ครัว ลดหวานมัน เค็ม เมนูอาหารผักพื้นบ้าน)		9. ฝึกอบรมทักษะ การเพาะเลี้ยง เนื้อเยื่อ	10. มหกรรม พันธุ์กรรมพื้นบ้าน		9. กลุ่มแม่บ้าน
		10. ฝึกเทคนิคการ แปรรูป		10. ตลาดนัดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	9. ตลาดโคกระบือ (เวทีประกวดพันธุ์ดี)		10. กองทุนสุขภาพ ชุมชน
		11. สร้างแบรนด์ อาหารและ ผลิตภัณฑ์		11. ส่งเสริมกิจกรรม ประกวดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	11. แจกต้นกล้า ต้นพันธุ์ เป็นของที่ระลึก เป็นของรางวัล		

ตัวอย่างกิจกรรมและทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบอาหารชุมชน

๑. การสร้างอาหาร

- ๑.๑ หลักสูตร ฝึกอบรม สร้างการเรียนรู้ ดูงาน
- ๑.๒ จัดการแปลง ฟาร์ม พื้นที่ว่างเปล่า พื้นที่สาธารณะ
- ๑.๓ คัดพันธ์ บำรุงพันธ์
- ๑.๔ จัดการดิน น้ำ ปุ๋ย โรคและศัตรู อาหารสัตว์
- ๑.๕ จัดการต้นทุนการผลิต ทำบัญชีการผลิต วางแผนการผลิต วิเคราะห์ต้นทุน (บัญชีฟาร์ม)
- ๑.๖ สร้างกลุ่ม เข้าเป็นสมาชิกเครือข่าย
- ๑.๗ ประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑. โรงเรียนชาวนา โรงเรียนเกษตรกร
๒. ฟาร์มต้นแบบ เกษตรกรต้นแบบ กลุ่มเกษตรกรผสมผสานต้นแบบ
๓. กลุ่มเมล็ดพันธ์ข้าวชุมชน หลุมพอเพียง
๔. กลุ่มเลี้ยงไก่ดำ
๕. กลุ่มไส้เดือน
๖. เครือข่ายข้าวอินทรีย์
๗. กลุ่มลูกค้า ธกส.
๘. ศูนย์เรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๙. ประกวดหมู่บ้านผักสวนครัว
- ๑๐ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร

๒. การสร้างการเข้าถึง

- ๒.๑ ผักสวนครัวรั้วกินได้
- ๒.๒ เปลี่ยนนาร้างเป็นนาสวน
- ๒.๓ กลุ่มปลูกผักในพื้นที่สาธารณะ
- ๒.๔ ผู้สูงอายุปลูกผัก
- ๒.๕ โครงการอาหารกลางวันโรงเรียน
- ๒.๖ การรณรงค์ให้มีการปลูกผักสวนครัว (เด็กเล็ก เด็ก ผู้สูงอายุ)
- ๒.๗ ร้านค้าชุมชน ตลาดสีเขียว ตลาดผัก ตรวจสอบเคมีตกค้าง จัดโซนอาหาร
- ๒.๘ แปรรูปผลิตภัณฑ์โดยอาหาร
- ๒.๙ หลักสูตรแม่ครัว (อาหารแม่ครัว ลดหวานมันเค็ม เมนูอาหารผักพื้นบ้าน)
- ๒.๑๐ ผักอาชีพ
- ๒.๑๑ ผักเทคนิคการแปรรูป
- ๒.๑๒ สร้างแบรนด์อาหารและผลิตภัณฑ์

ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑ โครงการผักสวนครัวรั้วกินได้
- ๒ โครงการตู้เย็นข้างบ้าน
- ๓ โรงพยาบาลข้างรั้ว

- ๔ โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง
- ๕ ศพด.เศรษฐกิจพอเพียง
- ๖ กิจกรรมวันครอบครัว
- ๗ ตลาดนัดชุมชน
- ๘ กลุ่มพืชนาไร่
- ๙ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร

๓. การอนุรักษ์พัฒนาและนำใช้

- ๓.๑ สร้างแปลงรวบรวมพันธุ์
- ๓.๒ กำหนด จัดโซน พื้นที่อนุรักษ์
- ๓.๓ อบรมการคัดเลือก/บำรุงพันธุ์
- ๓.๔ การบำรุงและขยายพันธุ์
- ๓.๕ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยง พ่อ แม่ พันธุ์ดี
- ๓.๖ จัดทำฐานข้อมูลทุกอย่าง
- ๓.๗ ตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ ไม้ผล (ธนาคารต้นไม้ เบิก ๑ ต้น คืน ๒ ต้น)
- ๓.๘ ธนาคารเชื้อพันธุ์
- ๓.๙ อบรมฝึกทักษะการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
- ๓.๑๐ ตลาดนัดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์
- ๓.๑๑ ส่งเสริมกิจกรรมประกวดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑. กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมือง
๒. กลุ่มเลี้ยงสัตว์ป่า
๓. ปศุสัตว์อาสา
๔. กลุ่มเลี้ยงผู้สูงอายุเลี้ยงไก่ดำ
๕. ศูนย์เรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๖. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร
๗. อบต.ขึ้นทะเบียนพันธุ์กรรมพื้นบ้าน
๘. ธนาคารโคกระบือ
๙. ตลาดโคกระบือ (เวทีประกวดพันธุ์ดี)
๑๐. มหกรรมพันธุ์กรรมพื้นบ้าน
๑๑. แจกต้นกล้า ต้นพันธุ์ เป็นของที่ระลึก เป็นของรางวัล

๔. การพัฒนากองทุนและสวัสดิการ

- ๔.๑ กองทุนปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ข้าวเปลือก ข้าวสาร ฉางข้าวชุมชน โค กระบือ โรงสีชุมชน

ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
๒. กองทุนหมู่บ้าน
๓. กองทุนอาชีพ
๔. กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

๕. สถาบันการเงินชุมชน ธนาคารหมู่บ้าน
๖. กองทุนปืย
๗. สถาบันเครดิตยูเนียน
๘. สหกรณ์การเกษตร
๙. กลุ่มแม่บ้าน
๑๐. กองทุนสุขภาพชุมชน
๑๑. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร

การจัดทำแผนที่ทางเดิน (road maps)
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

